

Vabariigi Valitsuse korralduse „Karantiini kehtestamine koroonaviirusest SARS-CoV-2 põhjustatud COVID-19 haiguse diagnoosiga isikutele, nende isikutega koos elavatele või samas elukohas püsivalt viibivatele või haiguse diagnoosiga isikuga muul viisil lähikontaktis olnud isikutele“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

Korraldusega kehtestatakse inimeste elu ja tervise ning ülekaaluka avaliku huvi kaitseks COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 leviku tõkestamiseks karantiinis viibimise nõuded.

Sisuliselt uusi karantiinis viibimise nõudeid ei kehtestata, vaid pikendatakse 31. detsembrini 2020. a kehtivate nõuete kehtivust kuni 1. veebruarini 2021. a. Eelnõu eesmärk on ennetada ja tõkestada COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 levikut. Karantiin kehtestatakse COVID-19 haiguse diagnoosiga isikutele, nende isikutega koos elavatele või samas elukohas püsivalt viibivatele või haiguse diagnoosiga isikuga muul viisil lähikontaktis olnud isikutele.

Korraldus kehtestatakse nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõike 3 alusel, arvestades sama paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 ning lõikes 6 sätestatud. Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõike 1 punktide 1 ja 2 kohaselt on karantiin eriti ohtliku nakkushaiguse haiguskoldest väljapoole leviku vältimiseks või tõkestamiseks kohaldatav: 1) viibimiskeeld korralduse seaduse tähenduses; 2) isikute, kaupade ja sõidukite teatud territooriumil liikumise või sellelt lahkumise piirang. Vastavalt nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõikele 3 kehtestab Vabariigi Valitsus karantiini korraldusega, kui karantiini kohaldamisega kaasneb oluline mõju ühiskonnale või majandusele.

Korralduse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi, Terviseameti ja Riigikantselei ametnikud.

2. Eelnõu sisu

Korralduse punktis 1 nähakse ette, et isikutel, kes on saanud COVID-19 diagnoosi, tuleb püsida oma elukohas või püsivas viibimiskohas, kuni arst on nad terveks tunnistanud. Püsiva viibimiskohana selle korralduse mõttes käsitatakse ka hotelli või muud majutusasutust, näiteks külaliskorterit, kui seda kasutab Eestis viibimise ajal isik, kellel siin muud elukohta või püsivat viibimiskohta ei ole. Selline isik võib olla näiteks turist, kes on Eestis viibimise ajal saanud COVID-19 diagnoosi. Nimetatud haigestunud isikud peavad viiruse leviku ennetamiseks ja tõkestamiseks järgima Terviseameti juhiseid. Viibimiskoht on ka varjupaik või turvakodu. Karantiinis viibimise kohustus varjupaiga või turvakodu korral kehtib seal teenust saavate isikute, mitte töötajate kohta, kelle alaline elukoht on mujal. Isiku tervenemise kohta teeb otsuse arst.

Korralduse punktis 2 kehtestatakse, et erandina tohib COVID-19 diagnoosi saanud isik elukohast või püsivast viibimiskohast lahkuda tervishoiutöötaja või politseiametniku korraldusel, tervishoiutöötaja suunamisel tervishoiuteenuse saamiseks või inimese elu või tervist ohustava hädajuhtumi korral.

Korralduse punktis 3 kehtestatakse, kui kaua kehtib karantiinis viibimise nõue lähikontaktsete puhul ning mis ajast arvates hakatakse seda karantiiniperioodi arvestama.

Isik, kes elab koos COVID-19 diagnoosi saanud haigega, viibib püsivalt temaga samas viibimiskohas või on olnud temaga muul viisil lähikontaktis, peab püsima oma elukohas või püsivas viibimiskohas (v.a korralduses toodud erandid, millal võib elu- või viibimiskohast lahkuda) 14 kalendripäeva haige COVID-19 diagnoosist teada saamisest arvates või hetkest, millal ta pidi sellest teada saama. Teada saamine ei tähenda ainult seda, kui Terviseamet on isikut teavitanud lähikontaktsust, vaid ka muul viisil lähikontaktsusest teadasaamist (nt haige võtab lähikontaktsega ise ühendust).

14- kalendripäevast aega hakatakse arvestama isiku puhul, kes elab haigega koos või viibib temaga püsivalt samas viibimiskohas, alates ajast, kui haigel tekkisid sümptomid. Näiteks kui isikul hakkab reedel köha, kuid COVID-19 positiivse testi vastuse saab ta sellele järgneval teisipäeval, siis hakatakse temaga koos elavate isikute karantiiniperioodi arvestama alates sümptomite tekkimise ajast ehk reedest.

Kuna COVID-19 haigus võib kulgeda ka ilma sümptomiteta (asümptomaatiline), siis sellises olukorras hakatakse arvestama 14 kalendripäeva kulgemist haige COVID-19 positiivse testi tegemise kuupäevast.

Kui isik on olnud muul viisil haigega lähikontaktis, siis hakatakse tema 14-kalendripäevast karantiiniperioodi lugema haigega viimasest lähikontaktis olemise kuupäevast. Seega karantiin kestab 14 kalendripäeva alates viimasest kontaktist, kuid koos elavate või samas viibimiskohas asuvate isikute puhul 14 päeva alates haige pereliikme, elukaaslase, muu kooselava isiku sümptomite tekkest (või haige sümptomite puudumisel SARS-CoV-2 positiivse testi tegemise päevast arvates). Haige inimene on kõige nakkusohtlikum sümptomite tekke ajal ning seejärel hakkab viiruse tase (tiiter) langema. Seega on perekontakti kaudu nakatumise tõenäosus kõige suurem sümptomite tekke ajal ning seejärel nakatumise tõenäosus väheneb. Asümptomaatilisel COVID-19 haigusega inimesel ei teki haiguse kulgemise käigus sümptomeid, kuid sellegipoolest kannab ta nakkust ning võib seda levitada. Seega, kui haigel sümptomeid ei ole, algab tähtaja kulgemine haigega samas elu- või viibimiskohas asuva isiku puhul haige SARS-CoV-2 positiivse testi tegemise päevast arvates. Teaduskirjandusele tuginedes haigestutakse perekontakti kaudu keskmiselt 4,7 päeva pärast pereliime haigestumist (<https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.08.19.20177188v1>).

Korralduse kohaselt tuleb isikul, kes teab, et ta on viimase 14 kalendripäeva jooksul kokku puutunud COVID-19 diagnoosi saanud isikuga, jääda koju või püsivasse viibimiskohta sõltumata sellest, kas Terviseamet on isikuga ühendust võtnud tema lähikontaktsuse otsustamiseks või mitte.

Korralduse punktis 4 nähakse ette erandid, millistel juhtudel võib elukohast või viibimiskohast lahkuda. Näiteks võib lähikontaktne, kellel puuduvad COVID-19 haiguse sümptomid (näiteks palavik, köha, kurguvalu, peavalu, nõrkustunne), elukohast või püsivast viibimiskohast lahkuda, kui ta järgib Vabariigi Valitsuse või Terviseameti kehtestatud meetmeid võimaliku nakkushaiguse leviku tõkestamiseks ja võtab kasutusele kõik võimalikud meetmed nakkushaiguse leviku tõkestamiseks ja kui esinevad korralduses märgitud asjaolud – 1) kui inimene on saanud tervishoiutöötaja või politseiametniku korralduse elukohast või püsivast viibimiskohast lahkumiseks; 2) kui inimene lahkub oma elukohast või püsivast viibimiskohast tervishoiutöötaja suunamisel tervishoiuteenuse saamiseks või isiku elu või tervist ohustava hädajuhtumi korral; 3) kui ta on tervishoiutöötaja, kes tööandja otsusel täidab edasilükkamatuid tööülesandeid; 4) kui ta on isik, kes tööandja otsusel ja Terviseameti

nõustamisel täidab edasilükkamatuid tööülesandeid ning kellela ei oleks võimalik või oleks tõsiselt häiritud riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse ülesande täitmine; 5) kui alapunktis 4 nimetatud isik on elutähtsa teenuse toimepidevuse tagaja, siis võib ta täita edasilükkamatuid tööülesandeid üksnes tööandja otsusel ja viimase kirjalikult põhjendatud ettepanekul ning hädaolukorra seaduse §-s 36 nimetatud asutuse või kohaliku omavalitsuse üksuse kooskõlastusel ja Terviseameti nõustamisel; 6) kui ta hangib elukoha või viibimiskoha läheduses igapäevaseks toimetulekuks hädavajalikku põhjusel, et muul viisil ei ole see võimalik; 7) kui tal on välistatud igasugune kontakt temaga samas elukohas elava või viibimiskohas viibiva COVID-19 haiguse diagnoosiga isikuga; 8) kui ta viibib õues ja väldib täielikult kontakti teiste inimestega.

Punkti 4 alapunktides 1 ja 2 ette nähtud erandid lähikontaktsele on analoogsed haigele ette nähtud eranditega.

Lähikontaktsele tervishoiutöötajale, kes tööandja otsusel täidab edasilükkamatuid tööülesandeid ja kellel puuduvad COVID-19 haiguse sümptomid ja kes jälgib oma tervist tähelepanelikult, järgib Vabariigi Valitsuse või Terviseameti kehtestatud meetmeid võimaliku nakkushaiguse leviku tõkestamiseks ja võtab kasutusele kõik võimalikud meetmed nakkushaiguse leviku tõkestamiseks, on kehtestatud **punkti 4 alapunktis 3** erand, kuna tervishoiutöötajad on suurema teadlikkusega, kuidas ennast ja teisi viiruse eest kaitsta, ning oskavad vastavaid isikukaitsevahendeid kasutusele võtta ja neid ka õigesti kasutada.

Samuti on **punkti 4 alapunktis 4** kehtestatud erand isikule, kes tööandja otsusel ja Terviseameti nõustamisel täidab edasilükkamatuid tööülesandeid ning kellela ei oleks võimalik või oleks tõsiselt häiritud riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse ülesande täitmine. Tööülesandeid saab selle erandi kohaselt täita üksnes sellisel juhul, kui tööandja on nii otsustanud, st tööandja peab läbi kaaluma kõik riskid, mis kaasnevad lähikontaktse tööle lubamisega – kuidas on võimalik korraldada töö niimoodi ümber, et lähikontaktne ei puutuks tööolles teiste isikutega kokku, või kui ta seda teeb, siis tuleb kasutada isikukaitsevahendeid. Viimase nõude ohutuks täitmiseks on korralduses sätestatud ühe tingimusena Terviseameti nõustamine. Lähikontaktsele võib eelnimetatud tingimuste täitmisel tööülesandeid täitma minna üksnes siis, kui tegu on edasilükkamatute tööülesannete täitmisega ning kui isiku töölt eemalolek põhjustaks tõsiseid häireid riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse ülesannete täitmisel.

Kui alapunktis 4 nimetatud isik on elutähtsa teenuse toimepidevuse tagaja, siis võib ta täita edasilükkamatuid tööülesandeid üksnes tööandja otsusel ja viimase kirjalikult põhjendatud ettepanekul ning hädaolukorra seaduse §-s 36 nimetatud asutuse või kohaliku omavalitsuse üksuse kooskõlastusel ja Terviseameti nõustamisel. **Alapunktis 5** ette nähtud erand on vajalik, et oleks tagatud elutähtsa teenuse osutamine kriitilistes oludes. Lisatingimusena peab korralduse kohaselt selleks, et lähikontaktne saaks tööülesandeid täita, eelnema hädaolukorra seaduse §-s 36 nimetatud asutuse või kohaliku omavalitsuse üksuse kooskõlastus. Nimetatud asutused peavad hindama, kas tööol viibimine on vältimatult vajalik. Nõude ohutuks täitmiseks tuleb kasutada ka Terviseameti nõustamist.

Korralduse punkti 4 alapunktides 6–8 on ette nähtud erandid ka juhul, kui inimene hangib kodu lähedalt igapäevaseks toimetulekuks hädavajalikku ja see ei ole muul viisil võimalik, ja juhul, kui elukohas või viibimiskohas on välistatud kontakt nakatunuga. Lisaks on lubatud viibida õues. Õues viibides või igapäevaseks toimetulekuks hädavajalikku hankides tuleb nakkushaiguse leviku tõkestamiseks võtta kasutusele kõik võimalikud meetmed, nagu näiteks

soovitus hoida distantsi teiste inimestega, kasutada HOIA äppi, kanda maski, liikuda õues ajal, mil kokkupuude teiste inimestega on välditud, jne.

Korralduse punkti 5 kohaselt on analoogselt seni kehtinud korraldusega lähikontaktsetel võimalik teha karantiini 10. päeval SARS-CoV-2 PCR test ning nimetatud testi negatiivse tulemuse saamisel lõpeb isiku karantiin. Testi tegemisest kuni testi tulemuste selgumiseni kehtivad lähtikontaktsele edasi tavapärased karantiini tingimused. Kümnapäevase tähtaja kulgemine algab viimasest lähikontaktist haigestunud isikuga, mille teeb kindlaks Terviseamet. Haigega koos elava või samas viibimiskohas asuva isiku puhul hakkab tähtaeg kulgema punktis 1 nimetatud haige sümptomite tekkest. Perekontakti kaudu nakatumise tõenäosus on kõige suurem sümptomite tekke ajal ning hilisem nakatumine on pigem vähem tõenäolisem. Teaduskirjandusele tuginedes haigestutakse perekontakti kaudu keskmiselt 4,7 päeva pärast nakatunud pereliikme sümptomite teket. Seega ei ole optimaalne alustada haigega iga päev kooselava lähikontaktse karantiini alates viimasest lähikontaktis olemisest, vaid pigem esimesest ehk haige pereliikme sümptomite tekkest. Asümptomaatilisel COVID-19 haigusega inimesel ei teki haiguse kulgemise käigus sümptomeid, kuid sellegipoolest kannab ta nakkust ning võib seda levitada. Seega haige sümptomite puudumisel algab neljateistpäevase ja kümnapäevase tähtaja kulgemine haigega samas elu- või viibimiskohas asuva isiku puhul haige SARS-CoV-2 positiivse testi tegemise päevast arvates. Karantiiniperioodi hakatakse lugema korralduses nimetatud sündmuse saabumisest, aga karantiinikohustus hakkab isiku jaoks kehtima hetkest, kui ta saab sellest kohustusest teada, st haige puhul testitulemuse kättesaamisest, lähikontaktse puhul alates sellest, kui Terviseamet on ta lähikontaktseks määranud. Kui testi tulemus osutus negatiivseks või kui viimasest lähikontaktist haigestunud isikuga või haigega samas elu- või viibimiskohas asuva isiku puhul haige sümptomite tekkest või haige sümptomite puudumisel SARS-CoV-2 positiivse testi tegemise päevast on möödunud 14 päeva, siis lähikontaktne enam korraldust järgima ei pea. Kui lähikontaktne jääb haigeks, siis kohaldub talle juba haigele mõeldud regulatsioon.

Teadusuuringutest on teada, et umbes 95%-l patsientidest tekivad haigusnähud kokkupuute järel esimese 10 päeva jooksul. Terviseameti epidemioloogilised andmed Eesti nakkusjuhtumite kohta kinnitavad teaduskirjanduse põhjal tehtud järeldusi.

Praeguse teadmise kohaselt on lähikontaktsete karantiini 10 päevale lühendanud vähemalt kaksteist Euroopa Liidu riiki (Madalmaad, Poola, Austria, Tšehhi, Hispaania, Sloveenia, Belgia, Bulgaaria, Horvaatia, Soome, Iirimaa, Itaalia), kolmes riigis (Taani, Luksemburg ja Prantsusmaa) on teatud regioonides karantiini kestus seitse päeva. Korralduses tehtavad muudatused põhinevad teaduskirjandusel, rahvusvaheliste organisatsioonide (Maaailma Terviseorganisatsioon, Haiguste Kontrolli ja Tõrje Keskus, Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus) soovitusel, Eesti Infektsioonhaiguste Seltsi, Vabariigi Valitsust nõustavate teadlaste ja Terviseameti ettepanekul.

Muudatus võimaldab lähikontaktsetel naasta varem tavaellu. Samal ajal ei suurenda lähikontaktse karantiini 10. päeval tehtav test märkimisväärselt testimissüsteemi koormust. Küll aga on nende testide tulemused epidemioloogiliselt olulised.

Lähikontaktsete karantiiniperioodi lühendamine testimisega kätkeb endas teatavat nakkusriski tõusu, kuid riski võib nii teaduskirjanduse kui ka Eesti epidemioloogiliste andmete põhjal hinnata väikeseks. Terviseameti 85 lähikontaktse haigestumise andmete analüüsimisel leiti, et kolmveerandil nakatunud lähikontaktsetest (74,5%) tekkisid sümptomid esimese 5 kontaktijärgse päeva jooksul, 90,7% juhtudest esimese 7 päeva jooksul. Kümne päeva jooksul

avaldusid sümptomid 94,1% juhtudest pärast lähikontakti COVID-19 positiivse juhuga. 4,7% juhtudest tekkisid sümptomid pärast 10. päeva, kuid kõik need juhud olid pärast lähikontakti veel teist korda lähikontaktis COVID-19 positiivse juhuga, mistõttu ei ole võimalik öelda, kas nakkus saadi esimesest või teisest kokkupuutest. Senise teadmise põhjal võib SARS-CoV-2 viirus olla ninaneelust tuvastatav juba *ca* 2 päeva enne sümptomite teket (nn eelsümptomaatilised isikud). Seega võimaldab 10. päeval tehtud test tuvastada nii asümptomaatilised haigestunud kui ka need isikud, kelle haigestumine avaldub 11.–12. päeval pärast lähikontakti.

Endiselt saab ka arst tunnistada isiku nakkusohutuks või Terviseamet otsustada teisiti. Arst võib lähikontaktse nakkusohutuks tunnistada näiteks juhul, kus äsja haiguse läbi põdenud ja arsti poolt terveks tunnistatud inimene satub uuesti olema lähikontaktne. Sel juhul saavad nii Terviseamet kui ka arst öelda, et inimene on nakkusohutu ja karantiinikohustust tal ei ole. Terviseamet saab inimese karantiinikohustusest vabastada ka näiteks juhul, kui haige on pikalt terveks tunnistamata, nt on pikalt positiivset tulemust andev isik. Siin saab Terviseamet öelda, et jääkpositiivne isik ei ole enam nakkusohutlik.

Korralduse punktiga 6 nähakse ette, et kehtestatud nõuete üle teeb järelevalvet Terviseamet, kaasates vajaduse korral ametiabi korras Politsei- ja Piirivalveameti. Juhul kui Terviseametil on vaja kasutada meetme kohaldamisel vahetut sundi või lisaabi, on võimalik kaasata ametiabi korras Politsei- ja Piirivalveamet vastavalt halduskoostöö seaduse ja korrakaitseaduse (KorS) alusel. Kohaliku omavalitsuse üksus saab abistada karantiinis olevaid isikuid eluks hädavajaliku hankimisel vastavalt sotsiaalhoolekande seadusele.

Korralduse punktis 7 nähakse massiteabevahendite valdajatele ette kohustus korraldus avaldada. Korralduse avaldamise kohustus on vajalik, et kõik puudutatud isikud oleksid nõuetest teadlikud. Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõike 6 kohaselt võib teabe karantiini kehtestamise ja lõpetamise kohta avaldada massiteabevahendis, kui haldusakti adressaatide arv on suurem kui 50.

Korralduse punktis 8 nähakse ette, et korraldus jõustub 1. jaanuaril 2021. a ja kehtib kuni 1. veebruarini 2021. a (kaasa arvatud). Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõike 3 kohaselt määratakse karantiini kehtestamisel kindlaks selle kehtivuse aeg. Kehtivusaega võib pikendada sõltuvalt asjaoludest, kuni nakkushaiguse levik on tõkestatud, nakkushaiguse tõrje nõuded on täidetud ja haiguskolle on kahjutustatud.

Nakkushaiguse leviku tõkestamise meetme nõuetekohaselt täitmata jätmisel rakendatakse korrakaitseaduse § 28 lõikes 2 või 3 nimetatud haldussunnivahendeid. Sunniraha suurus on korrakaitseaduse § 23 lõike 4 kohaselt 9600 eurot. Sunniraha, mille eesmärk on kohustada korralduses kehtestatud nõudeid, meetmeid ja piiranguid järgima ning hoida ära nakkushaiguse levik, võib määrata korduvalt.

Korraldust saab vaidlustada esitades haldusmenetluse seaduses ette nähtud korras vaide Vabariigi Valitsusele 30 päeva jooksul arvates päevast, millal korraldusest teada saadi või oleks pidanud teada saama. Samuti saab korraldust vaidlustada esitades halduskohtule kaebuse halduskohtumenetluse seadustikus ette nähtud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse teatavaks tegemisest.

Taimar Peterkop
Riigisekretär

17. detsember 2020. a